

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

Curriculum Filosofie și științe politice

Nivelul de studii: liceal

Chișinău, 2026

Date de identificare

Denumirea disciplinei	<i>Filosofie și Științe politice</i>
Aria curriculară	Educația socio-umanistică
Niveluri de învățământ	<i>Liceal</i>
Profil(uri)	<i>Umanist (U), Real (R*), General (G**)</i>
Statutul disciplinei	<i>La alegere</i>
Baza normativă	<i>[ex.: Ordin MEC nr. ...]</i>
Versiunea documentului	10.07.2026 / <i>proiect pentru consultările publice ...]</i>

Grup de lucru

Alți participanți / consultanți/ coordonatori MEC	Coordonatori, Ministerul Educației și Cercetării: Valentina OLARU , Secretară de Stat, doctor în pedagogie. Corina LUNGU , șefă, Direcția politici în învățământul general. Expert național: Viorica ANDRIȚCHI , doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar.
Coordonator la disciplină	Rodica NEAGA , dr. în istorie, profesor școlar, grad didactic superior, instituția de învățământ „Orizont”, Durlești
Experți curriculari	Noroc Larisa , dr. în istorie, conf. univ, UPS „Ion Creangă” din Chișinău, expert curricular Faina Violeta , grad didactic superior, Centrul de Excelență în Informatică și Tehnologii Informaționale, expert curricular Cerbușca Pavel , director, Instituția Publică Liceul Teoretic Republican „Aristotel”, dr. în pedagogie, grad didactic superior, expert curricular Bolduma Viorel , lector universitar, UPS „Ion Creangă” din Chișinău, Instituția Publică Centrul de Excelență în Construcții, or. Chișinău, grad didactic superior, expert curricular Popa Dorin , director, Instituția Publică Liceul Teoretic „Mircea Eliade”, or. Chișinău, grad didactic superior, expert curricular

Cuprins

[Model orientativ elaborat conform structurii prevăzute de Metodologia de dezvoltare a curriculumului disciplinar]

1. Preliminarii.....	[p. _]
2. Concepția disciplinei.....	[p. _]
3. Administrarea disciplinei	[p. _]
4. Competențe specifice disciplinei.....	[p. _]
5. Unități de învățare pe clase	[p. _]
6. Finalitățile învățării pe clase	[p. _]
7. Bibliografie.....	[p. _]

[Numerele de pagină se actualizează după definitivarea documentului.]

I. PRELIMINARII

În contextul transformărilor sociale, tehnologice și culturale din Republica Moldova și din spațiul global, modernizarea curriculumului la disciplina *Filosofie și Științe politice* pentru învățământul liceal răspunde necesității de a dezvolta competențe de analiză critică, reflecție, argumentare și participare civică. Diversitatea surselor de informare, extinderea mediului digital, fenomenul dezinformării, pluralismul ideologic și provocările societății democratice impun formarea unor competențe care să permită elevilor să înțeleagă și să evalueze critic fenomenele sociale și politice contemporane.

Curriculumul disciplinei *Filosofie și Științe politice* este elaborat în conformitate cu prevederile *Cadrului de Referință al Curriculumului Național (CRCN-2025)* și cu documentele normative și de politici educaționale relevante. Documentul valorifică reperele educației pentru cetățenie democratică, cultura dialogului, gândirea critică, alfabetizarea media și digitală, participarea civică și responsabilitatea socială, în concordanță cu orientările europene și internaționale în domeniul educației.

Disciplina este integrată în aria curriculară „*Științe socio-umaniste*” și are un caracter interdisciplinar și aplicativ. Integrarea filosofiei și a științelor politice se întemeiază pe complementaritatea obiectelor de studiu și pe necesitatea unei abordări unitare a problematicii individului și societății. *Filosofia* oferă instrumente pentru reflecția asupra cunoașterii, valorilor, libertății, responsabilității, dreptății și binelui comun, iar *științele politice* analizează instituțiile, procesele, relațiile de putere și mecanismele de organizare și participare în societate. Împreună, cele două domenii permit elevilor să coreleze analiza conceptuală și axiologică cu examinarea concretă a fenomenelor sociale și politice.

Integrarea celor două domenii contribuie la formarea capacității de a examina problemele publice din perspective complementare, de a distinge între fapte, opinii și interpretări, de a identifica și evalua argumente, precum și de a analiza implicațiile etice și sociale ale deciziilor publice. Astfel, disciplina creează premise pentru înțelegerea critică a realității și pentru participarea responsabilă la viața comunității și a societății democratice.

Curriculumul definește cadrul conceptual, normativ și metodologic al procesului de învățare la disciplina *Filosofie și Științe politice* în învățământul liceal, stabilind finalitățile, competențele specifice, unitățile de competență, conținuturile, rezultatele învățării și finalitățile învățării pe clase. Acesta valorifică relațiile interdisciplinare și transdisciplinare cu disciplinele din aria curriculară „*Științe socio-umaniste*” și cu alte domenii de studiu și integrează, în contexte relevante, dimensiuni precum *educația pentru cetățenie democratică, drepturile omului, educația media și digitală, educația interculturală și educația moral-civică*.

Misiunea disciplinei constă în dezvoltarea competențelor de analiză critică, reflecție filosofică, argumentare și participare civică prin valorificarea integrată a conceptelor și instrumentelor specifice filosofiei și științelor politice. Disciplina urmărește formarea elevilor capabili să analizeze informații și

fenomene sociale și politice, să formuleze și să susțină argumentat opinii, să participe la dialog și să manifeste responsabilitate față de comunitate și valorile democratice.

Scopul curriculumului constă în formarea și dezvoltarea competențelor de reflecție filosofică, analiză critică, argumentare rațională și participare civică responsabilă, prin corelarea perspectivelor filosofice și politologice asupra unor probleme relevante pentru individ și societate.

Curriculumul are ca beneficiari principali:

- *elevii* din învățământul liceal, care își dezvoltă competențe de analiză critică, reflecție și participare civică;
- *cadrele didactice*, pentru proiectarea, organizarea și evaluarea procesului educațional;
- *autorii de manuale și resurse educaționale*, prin reperele conceptuale și metodologice oferite;
- *managerii instituțiilor de învățământ și factorii de decizie*, pentru asigurarea implementării coerente a curriculumului;
- *comunitatea și societatea*, prin contribuția disciplinei la formarea unor cetățeni informați și responsabili.

Disciplina valorifică sistemul de valori promovat de CRCN-2025, cu accent pe demnitatea umană, libertate, responsabilitate, adevăr, dreptate, respect pentru drepturile omului, toleranță, solidaritate, dialog și participare civică. Studiul filosofiei și al științelor politice oferă contexte pentru reflecția asupra valorilor personale și sociale, pentru înțelegerea pluralismului și diversității și pentru raportarea responsabilă la problemele comunității și ale societății.

Curriculumul disciplinei îndeplinește următoarele funcții:

- *formativă* – dezvoltă gândirea critică, reflexivă și autonomă și contribuie la formarea atitudinilor etice și civice;
- *cognitiv-informativă* – asigură achiziționarea și structurarea unor cunoștințe fundamentale din domeniul filosofiei și științelor politice;
- *aplicativă* – facilitează utilizarea conceptelor și instrumentelor de analiză în contexte și situații relevante;
- *integrativă* – creează conexiuni între filosofie, științe politice și alte domenii ale cunoașterii;
- *axiologică* – sprijină clarificarea și fundamentarea reperelor valorice și dezvoltarea responsabilității personale și sociale.

Necesitatea modernizării curriculumului este determinată de evoluțiile societății contemporane și de orientarea procesului educațional spre dezvoltarea competențelor. În acest context, disciplina valorifică:

- *dezvoltarea gândirii critice și a competențelor de argumentare;*
- *analiza problemelor și situațiilor autentice;*
- *interdisciplinaritatea și transdisciplinaritatea;*
- *educația media și digitală;*
- *competențele civice și democratice;*
- *învățarea experiențială și participarea activă a elevilor.*

Conținuturile și activitățile de învățare pot aborda probleme precum relația dintre libertate și responsabilitate, adevăr și manipulare, dreptate și egalitate, pluralism și toleranță, etica deciziilor publice,

influența mass-mediei și a mediului digital asupra opiniei publice, participarea civică și respectarea drepturilor omului.

Prin specificul său, disciplina contribuie la formarea unui profil al absolventului caracterizat prin:

- *abilitatea de reflecție și analiză critică;*
- *autonomie intelectuală și gândire argumentativă;*
- *capacitatea de a evalua informații și argumente;*
- *responsabilitate morală și civică;*
- *respect pentru diversitate și dialog;*
- *participare conștientă la viața comunității;*
- *utilizarea responsabilă a informației și a tehnologiilor digitale;*
- *capacitatea de a analiza și aborda constructiv probleme sociale și politice.*

Curriculumul disciplinei *Filosofie și Științe politice* asigură coerența dintre finalitățile educaționale, competențele specifice, conținuturile curriculare și strategiile de predare-învățare-evaluare. Prin integrarea coerentă a reflecției filosofice și a analizei politice, acesta oferă elevilor instrumente pentru înțelegerea critică a realității, formularea și susținerea argumentată a opiniilor și participarea responsabilă la viața socială și democratică.

II. CONCEPȚIA DISCIPLINEI

Disciplina *Filosofie și Științe politice*, destinată elevilor din clasele a X-XII-a din învățământul liceal, configurează un cadru conceptual și formativ orientat spre dezvoltarea gândirii critice și reflexive, a autonomiei intelectuale, a responsabilității morale și civice și a capacității de participare la viața societății democratice. În concordanță cu prevederile *Cadrului de Referință al Curriculumului Național (CRCN-2025)*, disciplina contribuie la formarea profilului absolventului ca persoană autonomă, responsabilă, capabilă să reflecteze asupra realității, să dialogheze și să formuleze judecăți argumentate.

Modelul conceptual și formativ al disciplinei. Concepția disciplinei se fundamentează pe *paradigma educației centrate pe competențe*, în cadrul căreia cunoașterea, reflecția, valorile și acțiunea sunt integrate în procesul de formare și dezvoltare a elevului. *Cunoașterea* oferă reperele conceptuale necesare înțelegerii lumii, *reflecția* permite examinarea critică a ideilor și valorilor, iar *acțiunea* valorifică aceste achiziții în diverse contexte sociale. În acest model, elevul este considerat subiect activ al propriei formări, capabil să construiască sensuri, să analizeze argumente și să își fundamenteze propriile poziții. Modelul formativ al disciplinei urmărește dezvoltarea abilităților elevului de a înțelege și interpreta critic realitatea, de a examina probleme și situații din perspective multiple, de a formula și susține argumentat opinii și de a lua decizii responsabile în contexte personale, sociale și civice.

Specificul formativ al disciplinei rezultă din integrarea a două perspective complementare: *filosofia* oferă instrumente conceptuale și reflexive pentru examinarea unor probleme fundamentale privind existența, cunoașterea, adevărul, valorile, libertatea, responsabilitatea, dreptatea și condiția umană; *științele politice* oferă instrumente pentru înțelegerea organizării societății, a instituțiilor și proceselor politice, a mecanismelor puterii și participării, precum și a raporturilor dintre individ, societate și stat.

Integrarea celor două domenii este justificată de necesitatea unei înțelegeri coerente a relației dintre *individ, valori, societate și putere*. Reflecția filosofică permite examinarea conceptelor și principiilor care fundamentează viața individuală și colectivă, iar analiza politologică oferă posibilitatea de a înțelege modul în care aceste concepte și valori se manifestă în organizarea și funcționarea societății. Prin urmare, filosofia și științele politice se completează în formarea capacității elevului de a analiza critic realitatea socială și politică, de a evalua argumente și perspective, de a reflecta asupra implicațiilor etice ale deciziilor și de a participa responsabil la viața democratică.

Finalitatea formativă a disciplinei. Finalitatea majoră a disciplinei constă în formarea unei personalități *autonome, reflexive, critice și responsabile, capabile*:

- să analizeze și să interpreteze critic informații, idei și discursuri publice;
 - să formuleze și să susțină opinii prin argumente raționale;
 - să reflecteze asupra valorilor și problemelor relevante pentru individ și societate;
 - să distingă între fapte, opinii, argumente și interpretări;
 - să evalueze implicațiile morale și sociale ale unor decizii și acțiuni;
 - să manifeste respect pentru pluralism, diversitate, drepturile omului și valorile democratice;
- să participe conștient și responsabil la viața comunității și a societății.

Principiile fundamentale ale disciplinei. Concepția disciplinei se întemeiază pe următoarele principii:

- *centrarea pe competențe și pe profilul absolventului* – conținuturile și activitățile de învățare sunt subordonate dezvoltării competențelor și finalităților curriculare;
- *caracterul științific și actualitatea cunoașterii* – selectarea și valorificarea unor concepte, idei și probleme relevante pentru domeniile filosofiei și științelor politice;
- *complementaritatea și integrarea disciplinară* – corelarea perspectivelor filosofice și politologice în abordarea unor probleme comune;
- *interdisciplinaritatea și transdisciplinaritatea* – realizarea conexiunilor cu alte domenii de cunoaștere și cu probleme relevante ale vieții sociale;
- *dimensiunea axiologică și etică* – raportarea cunoașterii la valori, responsabilitate și consecințele deciziilor individuale și colective;
- *funcționalitatea cunoștințelor* – utilizarea achizițiilor în analiza și interpretarea unor situații și probleme relevante;
- *continuitatea și progresivitatea formării* – dezvoltarea graduală a competențelor pe parcursul ciclului liceal;
- *respectarea pluralismului și a dialogului* – examinarea diversității de idei și perspective în condițiile respectării demnității umane și a drepturilor fundamentale.

Coerența curriculară și adaptarea la profilul de formare. Concepția disciplinei este *unitară pentru toate profilurile liceale*, competențele specifice, unitățile de competență și finalitățile curriculumului constituind repere comune pentru toți elevii.

În același timp, implementarea curriculumului poate fi *adaptată la profilul clasei, particularitățile de vârstă și nevoile de formare ale elevilor*. Profesorul poate selecta și contextualiza exemplele, problemele, studiile de caz, situațiile de învățare și produsele de învățare, precum și poate ajusta gradul

de aprofundare și complexitatea sarcinilor, în funcție de profilul clasei și de nivelul de pregătire al elevilor.

Adaptarea la profilul clasei nu presupune modificarea competențelor specifice, a unităților de competență și a finalităților stabilite prin curriculum. Aceasta vizează modul de contextualizare și aprofundare a învățării, alegerea exemplelor și a situațiilor de învățare și diversificarea produselor prin care elevii demonstrează formarea competențelor.

Dimensiunea valorică și formativă. Disciplina contribuie la formarea și consolidarea unor repere valorice fundamentale pentru dezvoltarea personală și participarea socială: demnitatea umană, libertatea, responsabilitatea, adevărul, dreptatea, respectul pentru drepturile omului, toleranța, solidaritatea, pluralismul, dialogul și participarea civică.

Prin integrarea reflecției filosofice cu analiza fenomenelor sociale și politice, disciplina creează contexte pentru dezvoltarea discernământului, a autonomiei intelectuale și a responsabilității personale și sociale. Elevul este încurajat să își formeze și să își argumenteze propriile poziții, să examineze critic perspective diferite și să manifeste deschidere față de dialog și diversitate.

În acest sens, *Filosofie și Științe politice* contribuie la formarea unui absolvent capabil să înțeleagă relația dintre individ și societate, dintre libertate și responsabilitate, dintre valori și acțiune, să analizeze critic realitatea și să participe în mod informat, responsabil și constructiv la viața comunității și a societății democratice.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Administrarea disciplinei *Filosofie și Științe politice* se realizează în conformitate cu prevederile și respectarea numărului de ore ale *Planului-cadru pentru învățământul liceal, ale Cadrului de Referință al Curriculumului Național* și ale structurii anului școlar.

Disciplina se studiază în clasele a X-a–a XII-a, în aria curriculară „*Științe socio-umaniste*”, în regim opțional, conform prevederilor Planului-cadru. În administrarea disciplinei se vor respecta următoarele repere:

- *corelarea timpului alocat* cu volumul, complexitatea și progresivitatea unităților de învățare și a competențelor vizate;
- *asigurarea echilibrului* între activitățile de predare–învățare, activitățile practice și aplicative, proiecte și activitățile de evaluare;
- *asigurarea flexibilității didactice*, în limitele și în concordanță cu prevederile curriculumului, astfel încât profesorul să poată adapta organizarea activităților de învățare la particularitățile clasei și la profilul de formare al elevilor;
- *respectarea Planului-cadru și a structurii anului școlar*, inclusiv a numărului de ore alocat disciplinei și a perioadelor stabilite pentru desfășurarea procesului educațional.

Distribuirea orientativă a timpului pentru unitățile de învățare, activitățile de învățare, activitățile practice și aplicative, proiecte și evaluare se realizează în concordanță cu numărul de ore prevăzut pentru disciplină și cu specificul conținuturilor și competențelor urmărite.

Structura orientativă a timpului alocat disciplinei

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasele	Profil	Nr. ore săptămână	Nr. total de ore pe an	Nr. unități de învățare	Activități de predare - învățare	Activități practice aplicații	Proiecte inter-disciplinare, teme cross-curriculare	Activități de evaluare	Ore la decizia profesorului
La alegere	Științe socio-umane	X	Real/ Umanist/ General	2	68	5	36	18	3	8	3
		XI		2	68	6	33	20	3	8	4
		XII		2	66	6	28	22	3	8	5

În procesul de implementare a curriculumului, profesorul poate ajusta distribuirea timpului în cadrul unităților de învățare, în funcție de ritmul și nevoile de învățare ale elevilor, cu respectarea numărului total de ore prevăzut în Planul-cadru, a competențelor specifice, a unităților de competență și a finalităților curriculare. Administrarea disciplinei asigură astfel cadrul organizatoric necesar pentru implementarea coerentă și flexibilă a curriculumului, cu respectarea cerințelor normative și a condițiilor de organizare a procesului educațional.

IV. COMPETENȚELE SPECIFICE DISCIPLINEI

Competențele specifice disciplinei *Filosofie și Științe politice* derivă din finalitățile educaționale ale Curriculumului Național și reflectă contribuția disciplinei la formarea profilului absolventului învățământului liceal. Acestea sunt formulate în concordanță cu competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții și valorifică specificul ariei curriculare „Științe socio-umaniste”, promovând dezvoltarea unei personalități autonome, reflexive, responsabile și active din punct de vedere civic.

Curriculumul promovează dezvoltarea competențelor prin integrarea dimensiunilor transversale ale educației și prin valorificarea învățării autentice, bazate pe situații reale, probleme sociale actuale, reflecție critică, dialog argumentativ și implicare comunitară. Competențele specifice disciplinei sunt formulate ca sisteme integrate de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, manifestate prin capacitatea elevului de a le mobiliza autonom și responsabil în contexte concrete.

Competențele specifice disciplinei:

- 1. Analizarea critică a informațiilor și discursurilor publice prin utilizarea criteriilor logice, etice și democratice în vederea formării discernământului civic;*
- 2. Argumentarea rațională a opiniilor proprii în contexte de dialog și dezbateră, având la bază conceptele filosofice și politologice, manifestând respect pentru diversitatea ideilor și perspectivelor;*
- 3. Evaluarea critică și constructivă a deciziilor publice și individuale prin raportare la responsabilitatea morală, demnitatea umană și principiile drepturilor omului;*
- 4. Participarea responsabilă la procesele decizionale și la proiectele comunitare, prin manifestarea unui comportament civic activ, respectarea drepturilor omului și promovarea valorilor și principiilor democrației.*

V. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE

Clasa a X-a.

În clasa a X-a, accentul se pune pe familiarizarea elevilor cu limbajul filosofic și politologic, conceptele de bază și istoria timpurie a filosofiei (de la primele idei din istoria umanității și gândirea greacă până la apariția raționalismului modern). Unitățile de competență dezvoltate la elevi vizează corelarea gândirii clasice și medievale cu problemele din viața actuală. Fiecare unitate de competență dezvoltă progresiv gândirea critică, autonomia intelectuală și reflecția etică, sensul civic.

Rezultatele învățării vor fi asigurate prin diverse activități de învățare, prin care se va stimula curiozitatea intelectuală, formularea întrebărilor, dialogul și reflecția personală, pregătind elevii pentru abordările sistematice și comparative din clasele următoare. Activitățile practice pot include dezbateri, dialoguri socrateice, simulări, analiza textelor filosofice, rezolvarea dilemelor morale, portofolii tematice sau reflecții scrise. Împreună, aceste unități de competență pregătesc elevul pentru abordările mai complexe din clasele a XI-XII-a, când se analizează filosofia modernă și contemporană și se integrează Noile Educații.

Unități de competențe	Unități de conținuturi recomandate	Rezultate ale învățării. Elevul/eleva vor fi capabili:
1.1. Explicarea conceptelor filosofice și politice fundamentale (putere, libertate, dreptate, responsabilitate, autoritate) în contexte cotidiene, culturale și sociale, prin analiza unor situații relevante. 1.2. Formularea unor	UNITATEA 1. FILOSOFIA ȘI ȘTIINȚELE POLITICE – PILONI PENTRU ÎNȚELEGEREA LUMII ȘI LUAREA DECIZIILOR RESPONSABILE • Filosofia – mod de gândire și practică reflexivă. Domeniile filosofiei: antropologie, gnoseologie, ontologie, axiologie. • Științele politice – înțelegerea puterii și a participării democratice. Relația dintre putere, autoritate și legitimitate. • Concepte fundamentale ale filosofiei și științelor politice. Adevăr, valoare, libertate, putere, dreptate, stat, politică, democrație, pace. • Funcțiile filosofiei și ale științelor politice. Funcția cognitivă, critică, axiologică, practică și civică. • Nașterea reflecției critice. Întrebarea, îndoiala și dialogul ca modalități de cercetare și cunoaștere. Diferența dintre opinie și argument. • Filosofia, politica și viața cotidiană. Decizii personale, reguli sociale, valori și participare civică. <i>Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat</i> • <i>Cum ne ajută filosofia și științele politice să înțelegem lumea și să luăm decizii responsabile în secolul XXI?</i>	1.1.1. să explice concepte filosofice și politice fundamentale, precum libertate, dreptate, responsabilitate, putere și autoritate, în contexte relevante; 1.1.2. să aplice conceptele filosofice și politice studiate în analiza unor situații de viață, texte filosofice, produse media și studii de caz; 1.1.3. să formuleze perspective și soluții argumentate asupra unor probleme sociale și morale, valorificând conceptele filosofice și politice însușite.

enunțuri cu caracter filosofic și politic, utilizând adecvat noțiunile specifice disciplinei în contexte de dialog, reflecție personală și activități tematice sau interdisciplinare. 1.3. Evaluarea principiilor democratice (respect, egalitate, legalitate, toleranță, solidaritate) în situații concrete din mediul școlar, comunitar și virtual, manifestând deschidere față de cultura dialogului și valorile statului de drept. 2.1. Identificarea diferenței dintre opinie, argument,	• <i>Cum distingem adevărul de opinie și argumentul de afirmația nefondată?</i> • <i>Cum influențează filosofia și politica viața de zi cu zi a cetățenilor?</i> • <i>Poate exista dialog real atunci când oamenii au opinii diferite?</i>	1.2.1. să formuleze puncte de vedere cu caracter filosofic și politic, utilizând corect conceptele specifice disciplinei; 1.2.2. să argumenteze opinii proprii asupra unor probleme filosofice și politice, utilizând limbajul de specialitate și exemple relevante; 1.2.3. să compare paradigme filosofice și politice, evidențiind evoluția acestora în diferite contexte istorice și culturale. 1.3.1. să explice principiile democratice fundamentale – respect, egalitate, legalitate, toleranță și solidaritate – în situații concrete; 1.3.2. să aplice principiile democratice în analiza și soluționarea unor situații-problemă din mediul școlar, comunitar și digital; 1.3.3. să argumenteze importanța respectării principiilor democratice, a dialogului și a statului de drept în luarea deciziilor și în viața comunității. 2.1.1. să distingă între fapt, opinie, argument și exemplu în mesaje, texte și produse media; 2.1.2. să analizeze argumentele și informațiile din surse diverse, identificând dovezile relevante și modul de susținere a unei opinii; 2.1.3. să formuleze judecăți argumentate asupra unor informații și opinii, manifestând deschidere față de perspective diferite.
	UNITATEA 2. ELEMENTE DE FILOSOFIE 2.1. ANTROPOLOGIA FILOSOFICĂ • Omul ca problemă fundamentală a filosofiei. Omul ca ființă biologică, rațională, morală și socială. Raportul natură–cultură. • Libertatea și responsabilitatea umană. Omul ca ființă rațională și liberă, capabilă să aleagă și să își asume consecințele propriilor acțiuni. • Omul ca ființă socială și culturală. Socializarea, normele și valorile în formarea individului. Influența familiei, educației și mediului social • Identitatea personală și colectivă. Identitate individuală, culturală, națională și digitală. Apartenență și diversitate. • Sensul vieții și fericirea. Concepții filosofice despre sens, fericire și împlinire. Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat • <i>Ce ne face cu adevărat oameni?</i> • <i>Cum ne modelează familia, școala și societatea?</i> • <i>Cât de liberă este identitatea mea într-o lume a rețelelor sociale?</i> • <i>Cum discutăm despre diferențele dintre noi fără să transformăm diversitatea în conflict?</i> • <i>Este fericirea un scop al vieții sau o consecință a modului în care trăim?</i>	
	2.2. CUNOAȘTEREA, ADEVĂRUL ȘI GÂNDIREA CRITICĂ (GNOSEOLOGIA) • Natura și limitele cunoașterii. Subiectul și obiectul cunoașterii. Sursele și formele cunoașterii: experiență, rațiune, intuiție, memorie. • Adevărul și verificarea cunoașterii. Adevăr, fapt, opinie, interpretare și argument. Criterii de verificare și validare a informațiilor. • Limbaj, comunicare și interpretare. Rolul limbajului în construirea și transmiterea cunoașterii. • Eroarea și limitele gândirii. Iluzie, prejudecăți, stereotipuri și mecanisme ale formării opiniilor. • Gândirea critică și informația digitală. Dezinformare și manipulare. Verificarea surselor și evaluarea critică a informațiilor.	

fapt și exemplu în diverse contexte de comunicare interpersonală, socială și mediatică, manifestând deschidere și respect față de perspective diferite. 2.2. Formularea unor opinii personale argumentate, utilizând exemple relevante din experiența cotidiană, actualitate, literatură, istorie, mass-media și mediul digital. 2.3. Participarea ghidată la dialoguri, dezbateri și activități colaborative, respectând regulile comunicării democratice – ascultare activă, empatie, nediscriminare și respect reciproc – în contexte școlare și comunitare.	• Știința și cunoașterea în societate. Specificul cunoașterii științifice și relația dintre știință, societate și cultură. Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat • <i>Este orice opinie o formă de cunoaștere?</i> • <i>Cum influențează limbajul modul în care înțelegem lumea?</i> • <i>Este îndoiala un obstacol sau o cale spre adevăr?</i> • <i>Cum limităm/prevenim manipularea digitală?</i> • <i>Cum verificăm o informație înainte de a o crede și distribui?</i>	2.2.1. să formuleze opinii personale asupra unor probleme filosofice, sociale și civice, utilizând concepte și exemple relevante; 2.2.2. să susțină un discurs sau o argumentare coerentă asupra unei probleme, valorificând informații din istorie, cultură, mass-media și experiența cotidiană; 2.2.3. să justifice propriile poziții și opțiuni valorice prin raportare la teorii filosofice și morale studiate. 2.3.1. să aplice regulile comunicării democratice – ascultare activă, respect reciproc, toleranță și non-discriminare – în contexte de dialog; 2.3.2. să participe la dialoguri și dezbateri, formulând argumente și contribuind la clarificarea sau medierea unor opinii divergente; 2.3.3. să evalueze propriul comportament comunicativ demonstrând conduită responsabilă, etică și nediscriminatorie în cadrul dezbaterilor, prezentărilor etc. 3.1.1. să identifice criterii axiologice relevante pentru analiza relației dintre libertatea individuală și ordinea publică; 3.1.2. să analizeze consecințele unor decizii individuale și publice asupra
	2.3. TEORIA EXISTENȚEI (ONTOLOGIA) • Existență și devenire. Ce înseamnă „a fi”. Schimbare și permanență. • Realitate și aparență. Distanța dintre ceea ce este și ceea ce pare a fi. • Spațiu și timp. Spațiul și timpul ca forme ale existenței și experienței umane. • Determinism și libertate. Cauzalitate, necesitate și libertatea umană. • Esență și existență. Problema raportului dintre ceea ce este un lucru în mod fundamental și existența sa concretă. • Unitate și diversitate. Diversitatea naturală și socială și posibilitatea înțelegerii lumii ca întreg. • Subiect și obiect. Rolul percepției, experienței și interpretării în înțelegerea realității. • Existența umană și sensul vieții. Scopul vieții, raportarea la valori și perspective asupra sensului individual și universal. Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat • <i>Ce înseamnă „a fi”?</i> • <i>Putem distinge întotdeauna realitatea de aparență?</i> • <i>Suntem liberi sau suntem determinați de cauze?</i> • <i>Cunoaștem lumea așa cum este sau doar modul în care o percepem?</i> • <i>Care este sensul existenței umane?</i>	
	2.4. TEORIA VALORILOR (AXIOLOGIA) • Valorile – repere ale acțiunii umane. Conceptul de valoare și rolul valorilor în alegerile și comportamentul uman. • Tipologia și ierarhia valorilor. Valori morale, estetice, religioase, politice și economice. Conflicte între valori. • Morala și teoriile morale. Deontologismul, utilitarismul și etica virtuții.	

3.1. Identificarea relației dintre deciziile individuale și cele publice în contexte cotidiene, sociale și culturale, prin raportare la valori morale fundamentale – libertate, responsabilitate, demnitate umană și echitate.	• Valori personale și valori sociale. Influența familiei, educației, culturii și mediului social asupra formării valorilor. • Universalism și relativism axiologic. Valori universale, diversitate culturală, drepturile omului și limitele toleranței. • Etica aplicată și dilemele contemporane. Libertate și securitate, dreptate și egalitate. Probleme etice generate de tehnologie și inteligența artificială. • Educația valorilor și responsabilitatea morală. Rolul individului, familiei, școlii și societății în formarea și asumarea valorilor. Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat • <i>Cum stabilim ceea ce este important?</i> • <i>Cum decidem ce este bine și ce este corect?</i> • <i>Ce alegem atunci când libertatea intră în conflict cu securitatea?</i> • <i>Există situații în care este moral să încălcăm o regulă?</i> • <i>Poate inteligența artificială să genereze noi dileme morale?</i>	persoanei și comunității, prin raportare la libertate, responsabilitate, demnitate și echitate; 3.1.3. să propună soluții argumentate pentru probleme morale și sociale, respectând diversitatea culturală și asumând responsabilitatea pentru propriile decizii.
3.2. Aplicarea unor criterii etice de bază (bine/rău, corect/incorect, responsabil/iresponsabil, echitabil/inechitabil) în evaluarea unor situații concrete din viața personală, școlară și comunitară, inclusiv din mediul online. 3.3. Formularea unor opinii personale	UNITATEA 3. ISTORIA IDEILOR FILOSOFICE ȘI POLITICE ÎN ANTICHITATE ȘI EVUL MEDIU • De la mit la logos. Originile gândirii filosofice și politice în Orientul Antic și condițiile apariției reflecției raționale. • Primele explicații filosofice despre lume. Presocraticii: Thales, Anaximandru, Heraclit. Problema originii și schimbării lumii. • Socrate și arta dialogului. Întrebarea, îndoiala și reflecția morală. • Platon și Aristotel. Idei despre om, dreptate, stat, cetățenie și forme de guvernare. • Nașterea ideilor politice în lumea greacă. Cetatea, democrația, cetățenia și legea. • Gândirea politică și juridică romană. Dreptul, cetățenia și organizarea statului. • De la Antichitate la Evul Mediu. Augustin și Toma d' Aquino. Influența creștinismului asupra filosofiei, moralei și politicii. • Primele tradiții filosofice și morale în spațiul românesc. Cronici, texte religioase și morale, tradiția bizantină și influențele scolastice. Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat • <i>Cine ar trebui să conducă într-o societate dreaptă?</i> • <i>Cum s-au născut ideile despre democrație și cetățenie?</i> • <i>Este democrația antică aceeași cu democrația de astăzi?</i> • <i>Cum s-a schimbat gândirea europeană odată cu apariția creștinismului?</i> • <i>Este societatea construită mai mult prin idei sau prin putere?</i>	3.2.1. să identifice criterii etice de bază – bine/ rău, corect/ incorect, responsabil/ iresponsabil, echitabil/ inechitabil – în situații și texte cu conținut filosofic, moral și politic; 3.2.2. să evalueze dileme etice prin aplicarea criteriilor de corectitudine, responsabilitate și echitate; 3.2.3. să justifice poziții proprii asupra unor probleme morale, manifestând gândire critică, deschidere față de perspective diferite și respect pentru dialog. 3.3.1. să identifice principiile comportamentului democratic – majoritate, drept la replică și pluralism – în procesele de luare a deciziilor; 3.3.2. să formuleze opinii personale argumentate, utilizând raționamente logice și exemple relevante în contexte de colaborare și deliberare; 3.3.3. să evalueze consecințele deciziilor individuale și de grup asupra persoanei și comunității, prin raportare la principiile responsabilității și binelui comun.

argumentate privind deciziile individuale și relațiile umane, manifestând respect pentru sine, pentru ceilalți și pentru diversitatea perspectivelor. 4.1. Identificarea formelor de participare civică și democratică în mediul școlar, comunitar și digital (voluntariat, inițiative locale, campanii sociale, proiecte educaționale), manifestând interes pentru implicare și responsabilitate socială. 4.2. Cooperarea în echipe de lucru, activități de grup și proiecte tematice, prin asumarea unor roluri și responsabilități. 4.3. Exprimarea argumentată a	UNITATEA 4. INTRODUCERE ÎN EDUCAȚIA POLITICĂ • Politica, puterea și participarea civică. Politica drept fenomen social. Relația dintre putere, autoritate și legitimitate. Actori politici și forme de participare. • Statul și funcțiile sale. Originea și caracteristicile statului. Teritoriu, populație, suveranitate și funcții ale statului. • Forme de guvernământ și regimuri politice. Monarhie și republică. Regimuri democratice, autoritare și totalitare. • Puterea și controlul puterii. Principiul separației puterilor și mecanismele de control reciproc. • Statul de drept și drepturile fundamentale. Supremația legii, drepturi și libertăți fundamentale. Responsabilitatea autorităților și a cetățeanului. • Libertate, securitate și responsabilitate. Condițiile și limitele exercitării libertății individuale. • Cetățenia activă și cultura politică. Participarea civică, informarea și responsabilitatea cetățeanului. • Filosofia politică și orientările politice. Relația individ–stat. Liberalism, conservatorism și socialism. <i>Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat</i> • <i>De ce separația puterilor este esențială pentru democrație?</i> • <i>Când poate fi limitată libertatea individuală?</i> • <i>Este democrația doar dreptul de a vota?</i> • <i>Cum putem controla puterea într-o societate democratică?</i> • <i>Poate exista democrație fără cetățeni activi și informați?</i> • <i>Ce facem atunci când majoritatea ia o decizie care afectează drepturile unei minorități?</i> UNITATEA 5. ÎNVĂȚAREA BAZATĂ PE PROIECT. GÂNDEȘTE, CERCETEAZĂ, ARGUMENTEAZĂ, ACȚIONEAZĂ! Tema aplicativă propusă: „O problemă reală a comunității mele – analizată prin filosofie și științe politice” Proiectul urmărește identificarea unei probleme reale din școală, comunitate sau societate, analiza acesteia prin concepte filosofice și politice și elaborarea unei soluții argumentate și fezabile. <i>Sugestii de subiecte orientative (pentru elevi și cadrele didactice)</i>	4.1.1. să identifice forme și mecanisme de participare civică și democratică, precum voluntariatul, inițiativele locale, campaniile sociale și proiectele comunitare; 4.1.2. să analizeze modalități prin care cetățenii pot contribui la identificarea și soluționarea unor probleme ale comunității; 4.1.3. să elaboreze propuneri și planuri simple de implicare civică în contexte școlare, comunitare sau digitale, manifestând inițiativă și cooperare. 4.2.1. să identifice rolurile și responsabilitățile participanților în activități de grup și proiecte tematice; 4.2.2. să îndeplinească responsabil un rol asumat în cadrul unei echipe, contribuind la realizarea sarcinilor și a produsului comun; 4.2.3. să evalueze eficiența colaborării în cadrul echipei, identificând punctele forte, dificultățile și modalitățile de îmbunătățire a activității comune. 4.3.1. să explice principiile participării democratice și criteriile unei luări responsabile a deciziilor de grup; 4.3.2. să argumenteze opinii și propuneri în procese de deliberare și luare a deciziilor, utilizând raționamente logice și exemple relevante;
--	---	--

opiniilor personale în procese de luare a deciziilor de grup, demonstrând comportament democratic, deschidere, spirit critic și responsabilitate față de binele comun.	• <i>Democrația începe la școală – forme de participare a elevilor la luarea deciziilor în comunitatea școlară.</i> • <i>Cum limităm/prevenim manipularea digitală? – identificarea tehnicilor de manipulare și dezinformare și elaborarea unui ghid pentru consumul critic al informației.</i> • <i>Ce înseamnă o comunitate dreaptă? – identificarea unei probleme de echitate și propunerea unor soluții.</i> • <i>Valorile generației mele – cercetarea și analiza valorilor elevilor și raportarea acestora la valorile familiei, școlii și societății.</i> • <i>Filosofia în viața de zi cu zi – aplicarea conceptelor filosofice la situații și dileme reale din viața adolescenților.</i> • <i>Un proiect pentru comunitatea mea – elaborarea unei inițiative civice pornind de la identificarea unei nevoi reale.</i> Produse finale posibile: proiect civic; campanie de informare; podcast sau emisiune video; dezbateri publice; sondaj și analiză de date;	4.3.3. să evalueze consecințele deciziilor colective asupra participanților și comunității și să propună alternative orientate spre binele comun.
TEME CROSS-CURRICULARE (sunt desfășurate în perioadele discutate și aprobate la decizia instituției) 1. Modelul democrației din Grecia antică - reper pentru construcția democrației contemporane. (Integrarea cu disciplinele: Eu și societatea, Educație economică, Limbi și comunicare, Istoria românilor și universală). 2. Libertate, lege, sustenabilitate și sensul vieții. (Integrarea cu disciplinele: Eu și societatea, Educație juridică, Educație economică, Limbi și comunicare, Istoria românilor și universală, Geografia, Informatica).		
Profilul final al elevului la sfârșitul clasei a X-a La nivel cognitiv, elevul/eleva: - utilizează concepte filosofice și politice fundamentale pentru a explica și analiza situații relevante din viața personală, socială și civică; - distinge între fapte, opinii, argumente și interpretări, analizând critic informații din surse diverse, inclusiv din mass-media și mediul digital. La nivel aplicativ, elevul/eleva: - formulează și susține opinii argumentate, participând la dialoguri și dezbateri și utilizând adecvat conceptele și limbajul disciplinei; - aplică principii etice și democratice în analiza unor situații și dileme morale, precum și în luarea unor decizii și soluționarea unor probleme din contexte reale sau simulate. La nivel axiologic și atitudinal, elevul/eleva: - manifestă respect pentru diversitatea ideilor, valorilor și perspectivelor, promovând dialogul, toleranța, cooperarea și comunicarea responsabilă; - manifestă responsabilitate civică și disponibilitate pentru implicare, participând activ la activități de grup, proiecte și inițiative orientate spre binele comun și respectarea principiilor democratice.		
Noțiuni-cheie: Adevăr, argument, cetățenie, datorie, democrație, filosofie, legitimitate, lege natural, participare, politică, polis, putere, responsabilitate, stat, valoare, virtute.		

Clasa a XI-a

În clasa a XI-a vor fi aprofundate conceptele filosofice și politice studiate în clasa a X-a. Accentul de bază se va pune pe dezvoltarea abilităților de analiză și interpretare a ideilor din filosofia și științele politice moderne. Elevii vor studia principalele curente filosofice din epoca modernă și contemporană (raționalism, empirism, iluminism, idealism, existențialism etc.) și ideologii, doctrine politice, realizând conexiuni între acestea și contextul istoric, social, economic și cultural în care au apărut.

Unitățile de competență vor viza analiza comparativă a teoriilor filosofice și politice, dezvoltarea argumentării critice și înțelegerea evoluției ideilor despre cunoaștere, libertate, dreptate și organizarea societății. Se va pune accent pe interpretarea textelor filosofice și politice, pe identificarea structurilor argumentative și pe formularea unor puncte de vedere proprii bine fundamentate. Demersul didactic va urmări formarea și consolidarea comportamentului civic responsabil, atitudinea activă și conștientă față de viața comunității, a societății.

Rezultatele învățării vor fi asigurate prin activități variate, centrate pe elev: dezbateri academice, analiza comparativă a textelor, eseuri argumentative, studii de caz și proiecte tematice. Elevii vor fi încurajați să coreleze ideile filosofice și politice cu probleme actuale, dezvoltându-și astfel abilitatea de reflecție critică și de aplicare a cunoștințelor în contexte reale.

Unități de competențe	Unități de conținuturi recomandate	Rezultate ale învățării. Elevul/eleva va fi capabil să:
1.1. Analizarea conceptelor de putere, libertate, dreptate, echitate și responsabilitate din perspective filosofice și politice diverse, evidențiind asemănări, diferențe și relevanța acestora în contexte istorice, sociale și culturale. 1.2. Aplicarea conceptelor fundamentale ale filosofiei și științelor politice în interpretarea unor situații autentice din viața socială,	UNITATEA 1. ISTORIA IDEILOR FILOSOFICE ȘI POLITICE – DE LA MODERNITATE LA LUMEA CONTEMPORANĂ • Renașterea și afirmarea autonomiei gândirii umane. Umanismul, rațiunea și libertatea individului. Viziuni despre om și societate. • Revoluția științifică și Iluminismul. Rațiunea, progresul, toleranța și drepturile omului. Critica autorității tradiționale. • Contractul social și legitimitatea puterii. Thomas Hobbes, John Locke și Jean-Jacques Rousseau. Relația dintre individ, societate și stat. • Libertate, dreptate și egalitate în gândirea politică modernă. Liberalism, conservatorism și socialism – valori, principii și diferențe. • Filosofia politică a modernității și formarea democrației contemporane. Suveranitatea poporului, drepturile omului, separația puterilor și statul de drept. • Ideologii și regimuri politice în secolul XX. Liberal-democrația, fascismul și comunismul. Totalitarismul și consecințele sale asupra individului și societății. • Idei filosofice și politice în lumea contemporană. Libertate,	1.1.1. să explice semnificațiile conceptelor de putere, libertate, dreptate, echitate și responsabilitate în textele filosofice și politice ale perioadei studiate; 1.1.2. să compare perspective filosofice și politice asupra echității sociale, dreptății și libertății, raportându-le la contexte istorice și la probleme sociale contemporane; 1.1.3. să evalueze importanța dreptății, echității și demnității umane pentru funcționarea statului de drept, argumentând necesitatea respingerii măsurilor autoritare și discriminatorii. 1.2.1. să identifice conceptele de drepturi naturale, suveranitate și separarea puterilor în stat în texte constituționale, documente publice și discursuri politice;

comunitară și mediatică, identificând implicațiile asupra drepturilor, libertăților și responsabilităților cetățenești. 1.3. Evaluarea critică a modului în care valorile democratice, drepturile omului și principiile statului de drept se reflectă în viața socială, instituțională și digitală, prin raportare la studii de caz și realități contemporane. 2.1. Analizarea structurii unui argument (teză, argumente, dovezi, concluzii), utilizând concepte și instrumente ale gândirii logice și critice în interpretarea unor texte, discursuri, produse media și situații sociale. 2.2. Elaborarea unor argumentări coerente, relevante și etice, utilizând exemple, contraargumente,	democrație, dreptate socială, pluralism și responsabilitate. Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat • <i>De ce a devenit libertatea individului o valoare fundamentală a modernității?</i> • <i>Cine și de ce are dreptul să guverneze?</i> • <i>Este posibilă o societate în care libertatea și egalitatea să fie în echilibru?</i> • <i>Cum ajunge o societate democratică să alunece spre autoritarism sau totalitarism?</i> • <i>Ce idei politice ale modernității continuă să influențeze lumea de astăzi?</i> UNITATEA 2. FILOSOFIA POLITICĂ ȘI ORGANIZAREA SOCIETĂȚII • Individul și societatea. Raportul dintre libertatea individuală, responsabilitate și binele comun. • Puterea politică și legitimitatea. Sursele puterii, formele de exercitare și mecanismele de legitimare și control. • Libertate, egalitate și dreptate. Diferite concepții despre dreptate socială și distribuirea resurselor și oportunităților. • Statul și cetățeanul. Drepturi, obligații și responsabilități. Relația dintre cetățean și instituțiile statului. • Democrația și pluralismul. Principii, instituții și practici democratice. Majoritate, minoritate și protecția drepturilor. • Societatea civilă și participarea civică. Asociații, organizații neguvernamentale, inițiative civice și forme de participare publică. Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat • <i>Câtă libertate poate avea individul într-o societate organizată?</i> • <i>Este suficient ca o decizie să fie democratică pentru a fi și dreaptă?</i> • <i>Cum protejăm drepturile minorităților într-o societate dominată de majoritate?</i> • <i>Ce poate face un cetățean atunci când instituțiile statului nu răspund nevoilor societății?</i> • <i>Poate exista o democrație funcțională fără o societate civilă activă?</i>	1.2.2. să analizeze caracteristicile diferitelor tipuri de state și regimuri politice prin raportare la drepturile și libertățile fundamentale ale omului; 1.2.3. să evalueze rolul statului de drept, al pluralismului și al supremației legii în asigurarea unei societăți democratice. 1.3.1. să determine valorile democratice și principiile statului de drept reflectate în acte constituționale și documente politice; 1.3.2. să evalueze critic respectarea demnității umane, a drepturilor și a echității sociale în funcționarea unor instituții publice, prin raportare la doctrine și ideologii politice moderne; 1.3.3. să formuleze poziții argumentate față de procesele politice contemporane, manifestând spirit civic, respect pentru diversitate și atașament față de valorile democratice. 2.1.1. să identifice teza, premisele, argumentele și concluziile în texte filosofice și politice; 2.1.2. să analizeze coerența și validitatea logică a argumentelor în texte, discursuri și produse media contemporane; 2.1.3. să evalueze critic argumentele și informațiile analizate, manifestând rigoare logică, onestitate intelectuală și deschidere față de perspective diferite. 2.2.1. să identifice criterii etice relevante și să distingă argumentele de contraargumentele utilizate în dezbateri, discursuri și eseuri; 2.2.2. să elaboreze contraargumente și argumentări coerente, valorificând conexiuni interdisciplinare și surse relevante pentru analiza unor probleme sociale și politice.
---	---	--

surse diverse de informare și conexiuni interdisciplinare, în contexte de dialog, reflecție și învățare autentică. 2.3. Participarea argumentată și responsabilă la dezbateri și activități colaborative pe teme filosofice, sociale și civice, demonstrând toleranță, respect pentru pluralismul ideilor, empatie și capacitate de dialog critic. 3.1. Analizarea deciziilor individuale și publice prin utilizarea conceptelor filosofice și politice fundamentale – dreptate, echitate, responsabilitate, libertate și interes public, identificând implicațiile și consecințele acestora asupra individului și comunității.	UNITATEA 3. DEMOCRAȚIA ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ – ÎNTRE VALORI, INSTITUȚII ȘI PROVOCĂRI • Democrația ca sistem de valori și instituții. Libertatea, egalitatea, pluralismul, participarea și respectarea drepturilor omului. • Instituțiile democratice și separația puterilor. Parlament, guvern, autorități publice și justiție. Controlul și echilibrul puterilor. • Alegerile și reprezentarea politică. Votul, partidele politice, competiția electorală și responsabilitatea reprezentanților aleși. • Mass-media și opinia publică. Libertatea presei, pluralismul informațional și rolul mass-mediei în societatea democratică. • Democrația digitală și participarea online. Rețele sociale, activism civic, comunicare politică și noi forme de participare. • Provocări pentru democrația contemporană. Dezinformarea, populismul, polarizarea, apatia civică și manipularea politică. <i>Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat</i> • <i>Este democrația suficient de puternică pentru a se apăra de propriii adversari?</i> • <i>Cum influențează mass-media și rețelele sociale alegerile și opinia publică?</i> • <i>Cum prevenim manipularea și dezinformarea în perioade electorale?</i> • <i>De ce oamenii se implică mai puțin în viața publică și cum poate fi încurajată participarea civică?</i> • <i>Poate democrația digitală să completeze sau să înlocuiască formele tradiționale de participare?</i> UNITATEA 4. OMUL, SOCIETATEA ȘI PROVOCĂRILE LUMII CONTEMPORANE • Globalizarea și transformarea societății. Interdependență, mobilitate, diversitate culturală și schimbări sociale. • Identitate, multiculturalism și diversitate. Identitate personală și colectivă, toleranță, incluziune și respectarea diferențelor. • Drepturile omului și demnitatea umană. Universalitatea drepturilor, libertăți fundamentale și responsabilitate. • Justiție socială și inegalitate. Sărăcie, discriminare, acces la educație și oportunități. Egalitate și echitate.	2.2.3. să justifice propriile argumentări, utilizând corect sursele de informare și respectând principiile integrității academice și ale responsabilității intelectuale. 2.3.1. să explice comportamentele specifice comunicării și participării active și responsabile în contexte de dialog și dezbateri; 2.3.2. să aplice strategii de dialog critic pentru analiza și deconstruirea stereotipurilor, prejudecăților, miturilor și informațiilor false în contexte sociale și mediatice; 2.3.3. să participe constructiv la procese de dialog și deliberare, manifestând toleranță, empatie, respect și responsabilitate în comunicarea publică și digitală. 3.1.1. să explice concepte precum dreptate, echitate, responsabilitate, libertate și interes public în raport cu deciziile individuale și publice; 3.1.2. să compare decizii individuale și publice, utilizând concepte filosofice și politice și valorificând situații-problemă, studii de caz, texte și produse media; 3.1.3. să evalueze critic consecințele deciziilor individuale și publice și să formuleze soluții argumentate, orientate spre respectarea drepturilor omului, a valorilor democratice și a binelui comun. 3.2.1. să explice rolul argumentelor, contraargumentelor și dovezilor în fundamentarea unor opinii responsabile în cadrul dialogului democratic;
--	--	--

3.2. Evaluarea critică a unor situații sociale, culturale și politice, utilizând argumente și contraargumente și distingând între opinii, prejudecăți, stereotipuri și judecăți fundamentate pe dovezi și valori democratice.	• Tehnologia și transformarea condiției umane. Inteligența artificială, digitalizarea, viața privată și relația om–tehnologie. • Mediul, dezvoltarea durabilă și responsabilitatea față de viitor. Relația dintre om și natură. Responsabilitate individuală și colectivă. <i>Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat</i> • <i>Globalizarea ne apropie sau ne face mai vulnerabili?</i> • <i>Cum putem construi o societate în care diversitatea să fie o resursă și nu o sursă de conflict?</i> • <i>Sunt drepturile omului cu adevărat universale?</i> • <i>Este suficientă egalitatea în drepturi pentru a asigura o societate echitabilă?</i> • <i>Ne face tehnologia mai liberi sau mai dependenți?</i>	3.2.2. să analizeze situații sociale, culturale și politice prin utilizarea unor argumente și contraargumente bazate pe informații relevante, surse credibile și perspective diverse; 3.2.3. să evalueze critic probleme ale societății contemporane și să formuleze poziții argumentate, fundamentate pe dovezi, valori democratice și respect pentru diversitatea opiniilor.
3.3. Exprimarea unor poziții argumentate în contexte de dezbateri și reflecție asupra unor probleme publice și morale, manifestând gândire critică, responsabilitate civică, toleranță și respect pentru diversitatea perspectivelor.	UNITATEA 5. ETICA APLICATĂ – DILEME MORALE ALE SOCIETĂȚII CONTEMPORANE • Etica aplicată și decizia morală. De la principiile morale la situații concrete de viață. • Libertate și responsabilitate. Limitele libertății individuale și responsabilitatea față de ceilalți și societate. • Dreptate, egalitate și discriminare. Dileme privind distribuirea resurselor, șansele egale și tratamentul diferențiat. • Etica tehnologiei și inteligenței artificiale. Viața privată, datele personale, supravegherea, algoritmi și responsabilitatea pentru deciziile automatizate. • Bioetica și respectul pentru viață. Dileme privind sănătatea, intervențiile asupra corpului uman și limitele deciziei individuale. • Etica mediului și responsabilitatea față de generațiile viitoare. Consum, resurse naturale și dezvoltare durabilă. <i>Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat</i> • <i>Există limite ale libertății individuale?</i> • <i>Este întotdeauna moral ceea ce este legal?</i> • <i>Cine este responsabil atunci când o decizie luată de inteligența artificială produce consecințe negative?</i> • <i>Avem dreptul să facem tot ceea ce tehnologia ne permite?</i> • <i>Ce datorie avem față de generațiile care vor veni?</i>	3.3.1. să explice principiile argumentării și conceptele morale și civice relevante pentru analiza problemelor publice și morale; 3.3.2. să aplice strategii de argumentare și analiză critică în dezbateri și activități de reflecție asupra unor situații sociale, publice și morale; 3.3.3. să evalueze poziții argumentate asupra unor probleme contemporane, manifestând gândire critică, responsabilitate civică și respect pentru diversitatea perspectivelor. 4.1.1. să identifice mecanisme de participare civică și democratică, precum consultarea publică, votul, consensul, voluntariatul și inițiativele civice; 4.1.2. să analizeze rolurile, responsabilitățile și impactul diferitelor forme de participare civică, utilizând situații reale, studii de caz și exemple de implicare comunitară; 4.1.3. să elaboreze propuneri argumentate de participare civică și democratică pentru soluționarea unor probleme ale comunității și promovarea binelui comun.
4.1. Analizarea mecanismelor de participare civică și democratică (consultare publică, vot, consens, voluntariat, inițiative civice), identificând rolurile, responsabilitățile și impactul		

acestora asupra comunității. 4.2. Implicarea în proiecte de cercetare a problemelor comunitare, elaborarea unor soluții argumentate și participarea responsabilă la procesele decizionale, în spiritul valorilor democratice și al binelui comun. 4.3. Evaluarea critică a eficienței acțiunilor civice și a deciziilor colective asupra comunității și societății, utilizând criterii de responsabilitate socială, echitate și bine comun.	UNITATEA 6. ÎNVĂȚAREA BAZATĂ PE PROIECT: „SOCIETATEA ÎN CARE VREM SĂ TRĂIM” Tema aplicativă propusă: „Cum putem contribui la construirea unei societăți democratice, echitabile și responsabile?” <i>Sugestii de subiecte orientative (pentru elevi și cadrele didactice)</i> • Democrația în comunitatea mea – identificarea unei probleme privind participarea civică și elaborarea unei inițiative. • O campanie împotriva dezinformării – identificarea unei probleme informaționale și realizarea unei campanii de educație media. • Școala incluzivă – școala pentru toți – identificarea unei bariere de incluziune și elaborarea unui plan de acțiune. • Tinerii și participarea civică – cercetarea cauzelor apatiei civice și elaborarea unor soluții pentru implicarea tinerilor. • Inteligența artificială: oportunitate sau provocare? – elaborarea unui cod etic privind utilizarea responsabilă a inteligenței artificiale în școală. • O comunitate durabilă – identificarea unei probleme de mediu și elaborarea unui proiect de dezvoltare durabilă. Produse finale posibile: proiect civic; campanie de informare și conștientizare; propunere de politică publică; cod etic; proiect de regulament pentru școală; dezbateri publice; inițiativă comunitară.	4.2.1. să identifice etapele și principiile cercetării unei probleme comunitare și ale participării la procesele decizionale; 4.2.2. să investigheze probleme relevante ale comunității, utilizând date, surse și perspective diverse pentru fundamentarea unor soluții; 4.2.3. să argumenteze soluții sau inițiative comunitare, participând responsabil la procese decizionale și valorificând cooperarea și valorile democratice. 4.3.1. să identifice criterii de responsabilitate socială, echitate și bine comun pentru evaluarea acțiunilor civice și a deciziilor colective; 4.3.2. să analizeze impactul acțiunilor civice și al deciziilor colective asupra comunității, utilizând criterii de evaluare, date relevante și exemple din contexte autentice; 4.3.3. să evalueze critic eficiența unor inițiative civice și să formuleze recomandări argumentate pentru îmbunătățirea participării democratice și promovarea binelui comun.
TEME CROSS-CURRICULARE (sunt desfășurate în perioadele discutate și aprobate la decizia instituției) 1. Secolul Luminilor, de la cuget la drepturile omului și identitate națională. (integrarea cu disciplinele: Eu și societatea, Educație economică, Limbi și comunicare, Istoria românilor și universală). 2. Inginerie socială, individ, stat, valori în confruntarea marilor doctrine. (integrarea cu disciplinele: Eu și societatea, Educație juridică, Educație economică, Limbi și comunicare, Istoria românilor și universală, Geografia, Informatică, Fizică).		
Profilul final al elevului la sfârșitul clasei a XI-a		

La nivel cognitiv, elevul/eleva:

1. utilizează concepte, teorii și doctrine fundamentale ale filosofiei și gândirii politice moderne, analizând relațiile dintre libertate, dreptate, progres, stat, suveranitate, drepturile omului, democrație și organizarea societății;
2. analizează critic idei, texte filosofice, discursuri publice și perspective filosofice și politice, identificând argumente, relații cauzale, diferențe de perspectivă, forme de manipulare și prejudecăți și reflectând asupra unor dileme etice și politice contemporane.

La nivel aplicativ, elevul/eleva:

1. aplică concepte și instrumente filosofice și politice în analiza unor situații reale, argumentând opinii proprii prin utilizarea surselor relevante, a exemplelor și contraargumentelor în contexte de dialog, dezbateră, reflecție și învățare autentică;
2. evaluează situații și decizii individuale și publice și elaborează soluții argumentate, participând la proiecte, studii de caz, investigații și inițiative civice și asumând roluri și responsabilități în activități de cooperare.

La nivel axiologic și atitudinal, elevul/eleva:

1. manifestă autonomie intelectuală, gândire critică și deschidere față de dialog și diversitatea perspectivelor, respectând valorile democratice, drepturile omului, pluralismul, legalitatea și principiile statului de drept;
2. își asumă responsabilitatea morală și civică pentru propriile alegeri și acțiuni, manifestând toleranță, empatie, cooperare și disponibilitate pentru participarea activă și conștientă la viața comunității și la promovarea binelui comun.

Noțiuni-cheie: *conservatorism, contract social, contraargument, dezbateră structurată, dezinformare, echitate, etică aplicată, ideologie, liberalism, populism, responsabilitate socială, socialism, sofism, stat de drept, separarea puterilor.*

CLASA A XII-A

În clasa a XII-a, accentul se va pune pe integrarea și aplicarea cunoștințelor filosofice și politice în analiza problemelor contemporane și pe formarea unei viziuni coerente asupra lumii și societății. Elevii vor realiza sinteze ale principalelor idei studiate și vor explora teme actuale din perspectiva Noilor Educații: educația pentru cetățenie democratică, drepturile omului, dezvoltare durabilă, etica tehnologiei, interculturalitate și stare de bine.

Unitățile de competență vor urmări dezvoltarea gândirii autonome, a capacității de evaluare critică a realității și de implicare responsabilă în viața socială. Elevii vor fi capabili să formuleze judecăți de valoare, să analizeze dileme etice complexe și să propună soluții argumentate pentru problemele societății contemporane.

Rezultatele învățării vor fi realizate prin activități complexe și integrative: proiecte interdisciplinare, dezbateri pe teme actuale, studii de caz, portofolii, eseuri argumentative și activități de implicare civică. Aceste demersuri vor contribui la formarea unui absolvent capabil să gândească critic, să acționeze responsabil și să participe activ la viața democratică.

Unități de competențe	Unități de conținuturi recomandate	Rezultate ale învățării. Elevul/eleva va fi capabil să:
1.1. Sintetizarea discursurilor publice complexe privind provocările societății contemporane, prin raportare la democrație, drepturile omului și principiile statului de drept. 1.2. Elaborarea unor puncte de vedere argumentate privind relația dintre putere, libertate, dreptate, responsabilitate și binele comun, prin raportare la contexte	UNITATEA 1. FILOSOFIA ȘI REFLECȚIA POLITICĂ ÎN EPOCA CONTEMPORANĂ – CONCEPTE ȘI PROBLEME FUNDAMENTALE • Epoca contemporană și pluralismul ideilor. Diversitatea perspectivelor filosofice și politice. Globalizare, interdependență și accelerarea schimbărilor sociale și tehnologice. • Individul și societatea contemporană. Autonomie individuală, libertate și responsabilitate. Drepturi individuale și responsabilități față de comunitate. • Puterea și transformarea statului în lumea globalizată. Natura și formele puterii. Raportul dintre stat, cetățean și noile centre de influență. • Ideologii și viziuni asupra lumii. Rolul ideologiilor în interpretarea realității și orientarea acțiunii politice. Pluralism ideologic și toleranță. • Filosofia științei și natura cunoașterii științifice. Știința ca formă de cunoaștere rațională și verificabilă. Ipoteză, teorie, observație și experiment. Știință, opinie și pseudoștiință. • Riscuri și responsabilitate în era tehnologică. Supraveghere digitală, protecția datelor, manipulare algoritmică și responsabilitatea pentru efectele tehnologiilor. • Filosofia aplicată și problemele lumii actuale. Gândirea critică și reflecția filosofică asupra crizelor contemporane și a responsabilității globale.	1.1.1. să sintetizeze idei, argumente și perspective din discursuri publice complexe privind provocările societății contemporane, în raport cu democrația, drepturile omului și statul de drept; 1.1.2. să evalueze critic discursuri și poziții divergente, utilizând criterii de argumentare, dovezi relevante și principii democratice; 1.1.3. să formuleze judecăți și poziții argumentate asupra unor provocări globale, integrând concepte filosofice și politice, valori democratice, drepturile omului și principiile statului de drept. 1.2.1. să interpreteze relațiile dintre conceptele de putere, libertate, dreptate, responsabilitate și bine comun în contexte sociale, civice și politice contemporane; 1.2.2. să analizeze situații de viață și discursuri publice relevante, corelând conceptele filosofice și politice

autentice de viață, realități sociale și situații civice relevante. 1.3. Asumarea unei poziții critice, autonome și responsabile față de valorile democratice, funcționarea instituțiilor și provocările societății contemporane, demonstrând capacitate de reflecție etică și discernământ civic. 2.1. Elaborarea unor discursuri și eseuri argumentative de sinteză pe probleme etice și politice contemporane, utilizând concepte filosofice și politologice relevante, perspective multiple, surse diverse și conexiuni interdisciplinare. 2.2. Evaluarea critică a argumentelor proprii și ale altora, identificând erori de raționament,	Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat • <i>Care este puterea statului într-o lume globalizată?</i> • <i>Cum echilibrăm libertatea personală și responsabilitatea față de societate?</i> • <i>Există adevăruri și valori comune într-o lume a pluralismului?</i> • <i>Putem rezolva probleme globale fără o responsabilitate globală?</i> • <i>Este inteligența artificială un instrument sau un concurent al omului?</i> • <i>Este orice progres științific și un progres pentru umanitate?</i> UNITATEA 2. SISTEME POLITICE, PUTERE ȘI DEMOCRAȚIE ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ • Sistemul politic și funcționarea societății. Stat, instituții publice, cetățeni și relațiile dintre actorii politici. • Regimuri politice contemporane. Democrație, autoritarism și totalitarism. Caracteristici, diferențe și forme hibride de guvernare. • Democrația și limitele sale. Suveranitatea poporului, pluralism politic, competiție electorală, libertatea de exprimare și statul de drept. • Puterea și controlul puterii. Separația și echilibrul puterilor. Independența justiției și mecanismele de control democratic. • Drepturile omului și protecția lor. Drepturi civile, politice, economice și sociale. Mecanisme naționale și internaționale de protecție. • Partide politice și alegeri. Funcțiile partidelor, sisteme de partid și sisteme electorale. Reprezentare politică și participare electorală. • Societatea civilă și participarea publică. Organizații civice, inițiative cetățenești și rolul societății civile în viața democratică. Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat • <i>Este democrația cel mai bun sistem politic?</i> • <i>Poate exista democrație fără respectarea drepturilor omului?</i> • <i>Cine trebuie să controleze puterea într-un stat democratic?</i> • <i>Partidele politice reprezintă cetățenii sau propriile interese?</i> • <i>Poate democrația supraviețui fără cetățeni activi și informați?</i> UNITATEA 3. CULTURA POLITICĂ, CETĂȚENIA ȘI SPAȚIUL PUBLIC • Cultura politică și comportamentul civic. Valori, atitudini și comportamente	cu realități sociale și exemple civice concrete; 1.2.3. să argumenteze puncte de vedere critice și soluții privind raportul dintre putere, libertate, dreptate și responsabilitate, prin valorificarea drepturilor omului, a principiilor democratice și a orientării spre binele comun. 1.3.1. să interpreteze valorile democratice și mecanismele de funcționare a instituțiilor publice în raport cu provocările societății contemporane și responsabilitatea cetățeanului; 1.3.2. să evalueze critic situații sociale, politice și morale controversate, prin raportare la criterii etice, principii democratice și rolul instituțiilor în protejarea drepturilor cetățenilor; 1.3.3. să formuleze poziții autonome și responsabile asupra problemelor societății contemporane, manifestând reflecție etică, discernământ civic și angajament față de valorile democratice. 2.1.1. să coreleze concepte filosofice și politice fundamentale în analiza unor probleme etice și politice contemporane, valorificând perspective teoretice și conexiuni interdisciplinare; 2.1.2. să structureze argumente și contraargumente asupra unor probleme actuale, utilizând surse diverse, perspective multiple și criterii de evaluare critică; 2.1.3. să elaboreze discursuri și eseuri de sinteză argumentativă asupra unor probleme etice și politice contemporane, integrând concepte relevante, dovezi și conexiuni interdisciplinare. 2.2.1. să identifice erori de raționament, stereotipuri, prejudecăți și tehnici de manipulare în discursuri filosofice, politice și mediatice; 2.2.2. să analizeze critic mesaje publice din mass-media și mediul digital, evaluând credibilitatea
---	--	---

stereotipuri, prejudecăți, manipulări și limite ale interpretării în contexte reale și mediatice. 2.3. Participarea autonomă, critică și deliberativă la dialog, dezbatere și negociere, manifestând toleranță, respect pentru pluralism și responsabilitate discursivă.	politice. Rolul educației politice în formarea cetățeanului. • Cetățenia activă și responsabilitatea civică. Drepturi și responsabilități. Participarea la procesele democratice și implicarea în viața comunității. • Mass-media și spațiul public. Formarea opiniei publice, libertatea presei și responsabilitatea informațională. Relația dintre mass-media și puterea politică. • Informarea și dezinformarea în societatea contemporană. Propagandă, fake news, manipulare și mecanisme de influențare a opiniei publice. • Tinerii și participarea socială. Activism civic, voluntariat, inițiative comunitare și noi forme de implicare publică. • Identitatea și comunicarea în spațiul digital. Reputație, responsabilitate și comportament etic în mediul online. Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat • <i>Suntem cetățeni activi sau doar spectatori ai vieții publice?</i> • <i>Poate mass-media influența deciziile politice și comportamentul electoral?</i> • <i>Unde se termină libertatea de exprimare și începe responsabilitatea?</i> • <i>Tinerii și politica: dezinteres sau forme noi de participare?</i> • <i>Educația media – competență esențială pentru cetățeanul democratic?</i>	surselor, intențiile comunicării, distorsiunile informaționale și efectele manipulării; 2.2.3. să evalueze calitatea și validitatea argumentelor și informațiilor analizate și să formuleze poziții proprii fundamentate pe dovezi, gândire critică și valori democratice. 2.3.1. să explice principiile dialogului critic, ale deliberării și negocierii, precum și erorile de raționament, stereotipurile, prejudecățile și tehnicile de manipulare întâlnite în comunicarea publică; 2.3.2. să analizeze critic opinii și poziții divergente în contexte de dialog și dezbatere, utilizând argumente, contraargumente și criterii de validitate logică; 2.3.3. să participe autonom și responsabil la dialog, dezbatere și negociere, formulând poziții argumentate și manifestând toleranță, respect pentru pluralism și responsabilitate discursivă.
3.1. Evaluarea complexă a deciziilor individuale și publice prin integrarea principiilor etice și democratice, cu raportare la drepturile omului, demnitatea umană, echitate, sustenabilitate și responsabilitate socială. 3.2. Elaborarea unor soluții argumentate pentru situații problematice din societatea contemporană, prin analiza alternativelor de decizie și valorificarea principiilor	UNITATEA 4. RELAȚII INTERNAȚIONALE, GEOPOLITICĂ ȘI PROBLEME GLOBALE • Relații internaționale și geopolitică. State, organizații internaționale, corporații și alți actori globali. Interese naționale, resurse, teritorii și influență în era globalizării. Dimensiuni economice, politice și culturale. • Migrația și mobilitatea globală. Cauze și forme ale migrației. Refugiați, integrare și impactul mobilității asupra societăților. • Diversitate, minorități și incluziune. Drepturile minorităților, egalitate de șanse, combaterea discriminării și incluziunea socială. • Conflicte, securitate și pace. Cauzele și consecințele conflictelor. Diplomatie, negociere și cooperare internațională. • Noi amenințări globale. Terorism, atacuri cibernetice, pandemii și alte riscuri transnaționale. Solidaritate și responsabilitate globală. • Crize și transformări ale democrației. Populism, radicalizare, polarizare și scăderea participării civice. Guvernanța globală. Cooperarea internațională și rolul organizațiilor internaționale în gestionarea problemelor comune. Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat • <i>Mai este statul cel mai important actor în lumea globalizată?</i>	3.1.1. să interpreteze relațiile dintre drepturile omului, demnitatea umană, echitate, sustenabilitate și responsabilitate socială în analiza deciziilor individuale și publice; 3.1.2. să evalueze consecințele deciziilor individuale și publice asupra persoanelor și comunităților, utilizând criterii etice, democratice și sociale în situații reale și studii de caz; 3.1.3. să argumenteze aprecieri critice și alternative decizionale pentru probleme sociale și publice complexe, valorificând drepturile omului, demnitatea umană, echitatea, sustenabilitatea și responsabilitatea socială. 3.2.1. să analizeze situații problematice din societatea contemporană prin raportare la principiile democrației, drepturile omului și responsabilitatea civică; 3.2.2. să evalueze alternative de soluționare a unor probleme sociale și publice, utilizând argumente

democrației, drepturilor omului și responsabilității civice. 3.3. Justificarea unor decizii personale, morale și civice în contexte reale sau simulate, manifestând autonomie, integritate, responsabilitate și angajament democratic. 4.1. Proiectarea și realizarea unor inițiative și proiecte comunitare sau educaționale, prin participarea responsabilă la procesele decizionale, manifestând comportament civic responsabil și angajament față de binele comun. 4.2. Formularea unor decizii informate și responsabile în contexte reale sau simulate de participare civică și democratică, prin integrarea valorilor democratice, a drepturilor omului și a principiilor statului de	• <i>Globalizarea unește lumea sau accentuează diferențele?</i> • <i>Migrația este o problemă sau o oportunitate pentru societate?</i> • <i>Poate diplomația preveni războaiele?</i> • <i>Securitatea în secolul XXI: de la conflicte militare la amenințări transnaționale?</i> UNITATEA 5. IDEI FILOSOFICE ȘI POLITICE CONTEMPORANE ÎN SPAȚIUL NAȚIONAL ȘI EUROPEAN • Curente filosofice contemporane. Existențialism, pragmatism și postmodernism. Raportul dintre individ, sens, adevăr și societate. • Filosofia politică contemporană. Idei despre democrație, libertate, dreptate și rolul statului. Raportul dintre individ și putere. • Gândirea filosofică și politică în spațiul românesc. Personalități și idei reprezentative. Evoluția reflecției filosofice și politice în România și Republica Moldova. • Democrația și statul de drept în Republica Moldova. Evoluția instituțiilor democratice, consolidarea statului de drept, responsabilitatea publică și participarea cetățenilor. • Republica Moldova în context european. Integrarea europeană, valorile și instituțiile Uniunii Europene. România și Republica Moldova în spațiul european. • Identitate și cultură europeană. Valori comune și diversitate culturală. Dialog intercultural, toleranță și rolul educației. Sugestii pentru studiu de caz / probleme de investigat • <i>Are omul contemporan nevoie de sens sau doar de succes?</i> • <i>Câtă putere trebuie să aibă statul pentru a proteja cetățeanul?</i> • <i>Ce înseamnă stat de drept în viața de zi cu zi?</i> • <i>Integrarea europeană: alegere politică sau proiect de valori?</i> • <i>România și Republica Moldova: trecut comun, prezent european, viitor comun?</i> UNITATEA 6. ÎNVĂȚAREA BAZATĂ PE PROIECT: CETĂȚENIE, VALORI ȘI PROIECTAREA VIITORULUI Tema aplicativă propusă: „Eu, cetățeanul și societatea în care vreau să trăiesc”	raționale, criteriile democratice și analiza consecințelor posibile; 3.2.3. să elaboreze soluții argumentate pentru situații problematice, integrând principiile democratice, drepturile omului și responsabilitatea civică în contexte autentice de participare publică. 3.3.1. să interpreteze criteriile etice și democratice care fundamentează deciziile personale, morale și civice în situații sociale și publice relevante; 3.3.2. să argumenteze opțiuni și decizii personale sau colective prin raportare la principii morale, valori democratice, drepturile omului și consecințele acestora asupra comunității; 3.3.3. să justifice decizii autonome și responsabile în situații reale sau simulate, integrând reflecția etică, integritatea personală și angajamentul democratic. 4.1.1. să analizeze principiile și mecanismele participării civice și ale proceselor decizionale democratice în raport cu inițiativele comunitare, responsabilitatea socială și binele comun; 4.1.2. să organizeze activități și resurse pentru realizarea unor proiecte comunitare sau educaționale, asumând roluri și responsabilități și cooperând în contexte autentice; 4.2. să proiecteze inițiative și proiecte comunitare argumentate, participând activ la procesele decizionale și promovând valorile democratice și responsabilitatea față de binele comun. 4.2.1. să interpreteze relația dintre valorile democratice, drepturile omului și principiile statului de drept în procesele de participare civică și de luare a deciziilor; 4.2.2. să evalueze critic informații, argumente și alternative de acțiune civică, prin raportare la criteriile democratice, responsabilitate socială și consecințele
---	---	---

drept. 4.3. Elaborarea unor reflecții argumentate asupra propriei implicări civice și realizarea unor produse de învățare (portofolii, jurnale reflexive, planuri de acțiune sau proiecte comunitare), demonstrând responsabilitate, integritate și capacitatea de adaptare la provocările societății contemporane.	Sugestii de subiecte orientative (pentru elevi și cadrele didactice) • „Republica Moldova în Europa” – analiza oportunităților și responsabilităților integrării europene. • „Comunitatea în care vreau să trăiesc” – identificarea unei probleme locale și elaborarea unei soluții realiste. • „Proiectul meu de viață și valorile mele” – reflecție asupra valorilor, alegerilor și responsabilității personale. • „Tinerii construiesc viitorul” – elaborarea unei inițiative civice sau sociale pentru tineri. • „O societate pentru generațiile viitoare” – proiect privind dezvoltarea durabilă, responsabilitatea și solidaritatea intergenerațională. • „Manifest pentru societatea în care vrem să trăim” – formularea unei viziuni argumentate asupra viitorului societății. Produse finale posibile: manifest al generației; proiect de dezvoltare locală; campanie civică; podcast sau documentar; expoziție sau prezentare publică; proiect de antreprenariat social; portofoliu personal de valori și orientări pentru viitor.	deciziilor asupra persoanelor și comunității; 4.2.3. să propună decizii autonome, informate și responsabile în situații civice reale sau simulate, valorificând drepturile omului, statul de drept și principiile participării democratice. 4.3.1. să explice rolul implicării civice și al responsabilității personale în raport cu valorile democratice, provocările societății contemporane și formarea identității de cetățean activ; 4.3.2. să autoevalueze propria experiență de participare civică și rezultatele activităților realizate, utilizând criterii de responsabilitate, integritate, eficiență și impact comunitar; 4.3.3. să elaboreze produse de învățare și planuri de acțiune civică argumentate, integrând reflecția personală, experiențele comunitare și capacitatea de adaptare la situații sociale complexe.
--	---	--

TEME CROSS-CURRICULARE (sunt desfășurate în perioadele discutate și aprobate la decizia instituției)

1. *Asumarea și aplicarea valorilor democratice, a dialogului intercultural și a responsabilității sociale în societatea globală. (integrarea cu disciplinele: Eu și societatea, Educație economică, Limbi și comunicare, Istoria românilor și universală).*
2. *Republica Moldova în contextul local, european și global. (integrarea cu disciplinele: Eu și societatea, Educație juridică, Educație economică, Limbi și comunicare, Istoria românilor și universală, Geografia, Informatică, Biologia, Chimia etc.).*

Profilul final al elevului la sfârșitul clasei a XII-a

La nivel cognitiv, elevul/eleva:

- interpretează autonom fenomene și probleme filosofice, sociale, culturale și politice contemporane, utilizând concepte, teorii și paradigme relevante și corelând perspective asupra trecutului, prezentului și evoluției societății;
- evaluează critic informații și discursuri publice din mediul social și digital, identificând argumente, forme de manipulare și dezinformare, stereotipuri și prejudecăți și raportându-le la valori democratice, drepturile omului și principiile statului de drept.

La nivel aplicativ, elevul/eleva:

- formulează și susține opinii argumentate, utilizând surse credibile și conexiuni interdisciplinare;
- realizează proiecte și inițiative personale, comunitare și civice, asumând decizii și responsabilități, cooperând cu ceilalți și valorificând cunoștințele filosofice și politice în

contexte reale de viață.

La nivel axiologic și atitudinal, elevul/eleva:

- manifestă autonomie intelectuală și responsabilitate morală și civică, raportându-se critic și reflexiv la propriile alegeri și comportamente și promovând respectul pentru demnitatea umană, drepturile omului, legalitate, echitate și binele comun;
- participă conștient și responsabil la viața democratică și socială, manifestând toleranță, empatie, deschidere față de diversitatea culturală, identitară și ideologică, precum și disponibilitate pentru dialog, cooperare, învățare continuă și adaptare la provocările societății contemporane.

Noțiuni-cheie: *actori globali, amenințare transnațională, bioetică, biotehnologii, consimțământ, informare, cultură politică, existentialism, fenomenologie, geopolitică, guvernanta tehnologică, identitate europeană, paradigmă, proiect integrator, pseudoștiință, radicalizare, sistem electoral*

BIBLIOGRAFIE

I. Documente curriculare și politici educaționale

1. **Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova** (2025). *Cadrul de Referință al Curriculumului Național*. Chișinău: MEC.
2. **Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova** (2025). *Concepția dezvoltării Curriculumului Național*. Aprobata prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 55 din 15 ianuarie 2025. Chișinău: MEC.
3. **Guvernul Republicii Moldova** (2023). *Hotărârea Guvernului nr. 114 din 7 martie 2023 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare „Educația 2030” și a Programului de implementare pentru anii 2023–2025*. Chișinău.
4. **Parlamentul Republicii Moldova** (2022). *Legea nr. 315 din 17 noiembrie 2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”*. Chișinău.
5. **Consiliul Uniunii Europene** (2018). *Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*. Bruxelles.
6. **Consiliul Europei** (2018). *Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică. Volumul I: Context, concepte și model de competențe*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
7. **OECD** (2019). *OECD Future of Education and Skills 2030: OECD Learning Compass 2030*. Paris: OECD Publishing.
8. **OECD** (2020). *Curriculum (Re)Design: A Series of Thematic Reports from the OECD Education 2030 Project*. Paris: OECD Publishing.
9. **UNESCO International Bureau of Education** (2013). *Glossary of Curriculum Terminology*. Geneva: UNESCO-IBE.
10. **UNESCO** (2011). *Teaching Philosophy in Europe and North America*. Paris: UNESCO Publishing.

II. Literatură de specialitate și lucrări metodice

11. **Almond, G. A., Verba, S.** (1996). *Cultura civică*. București: Editura Du Style.

12. **Aron, R.** (2001). *Democrație și totalitarism*. București: All Educațional.
13. **Hess, D. E., McAvoy, P.** (2014). *The Political Classroom: Evidence and Ethics in Democratic Education*. New York: Routledge.
14. **Lipman, M.** (2003). *Thinking in Education*. Cambridge: Cambridge University Press.
15. **Mureșan, V.** (2011). *Etică aplicată*. București: Editura Universității din București.
16. **Nussbaum, M. C.** (2016). *Nu pentru profit. De ce democrația are nevoie de științele umaniste*. București: Editura Humanitas.
17. **Parker, W. C.** (ed.) (2019). *Education for Democracy: Contexts, Curricula, Assessments*. Bingley: Emerald Publishing.
18. **Russ, J.** (1999). *Metodele în filosofie*. București: Editura Univers Enciclopedic.

III. Resurse digitale și metodologice

19. **Stanford Encyclopedia of Philosophy**. Resursă academică online pentru concepte, curente și probleme filosofice. Disponibilă la: *Stanford Encyclopedia of Philosophy*.
20. **Council of Europe – Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education**. Resurse educaționale și metodologice pentru dezvoltarea competențelor democratice și a educației pentru cetățenie democratică. Disponibil la: *Council of Europe – Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education*.

ANEXE:

Anexa nr. 1. MATRICEA DE DEZVOLTARE A COMPETENȚELOR SPECIFICE ȘI A UNITĂȚILOR DE COMPETENȚĂ

Matricea reflectă progresia formării competențelor specifice pe parcursul ciclului liceal. Dezvoltarea competențelor specifice se realizează gradual, de la achiziții funcționale și aplicarea conceptelor în contexte familiare (clasa a X-a), la analiză, evaluare și argumentare critică (clasa a XI-a) și, ulterior, la integrarea autonomă a cunoștințelor și competențelor în situații complexe, elaborarea de soluții și inițiative (clasa a XII-a).

Competența specifică (CS)	Clasa a X-a – Nivel funcțional	Clasa a XI-a – Nivel analitic	Clasa a XII-a – Nivel de integrare și creație
1. Analizarea critică a informațiilor și discursurilor publice prin utilizarea criteriilor logice, etice și democratice, în vederea formării discernământului civic	1.1. Explicarea conceptelor filosofice și politice fundamentale (putere, libertate, dreptate, responsabilitate, autoritate) în contexte cotidiene, culturale și sociale, prin analiza unor situații relevante. 1.2. Formularea unor enunțuri cu caracter filosofic și politic, utilizând adecvat noțiunile specifice disciplinei în contexte de dialog, reflecție personală și activități tematice sau interdisciplinare. 1.3. Evaluarea principiilor democratice (respect, egalitate, legalitate, toleranță, solidaritate) în situații concrete din mediul școlar, comunitar și virtual, manifestând deschidere față de cultura dialogului și valorile statului de drept.	1.1. Analizarea conceptelor de putere, libertate, dreptate, echitate și responsabilitate din perspective filosofice și politice diverse, evidențiind asemănări, diferențe și relevanța acestora în contexte istorice, sociale și culturale. 1.2. Aplicarea conceptelor fundamentale ale filosofiei și științelor politice în interpretarea unor situații autentice din viața socială, comunitară și mediatică, identificând implicațiile asupra drepturilor, libertăților și responsabilităților cetățenești. 1.3. Evaluarea critică a modului în care valorile democratice, drepturile omului și principiile statului de drept se reflectă în viața socială, instituțională și digitală, prin raportare la studii de caz și realități contemporane.	1.1. Sintetizarea critică a discursurilor publice complexe privind provocările societății contemporane, prin raportare la democrație, drepturile omului și principiile statului de drept. 1.2. Elaborarea unor puncte de vedere argumentate privind relația dintre putere, libertate, dreptate, responsabilitate și binele comun, prin raportare la contexte autentice de viață, realități sociale și situații civice relevante. 1.3. Asumarea unei poziții critice, autonome și responsabile față de valorile democratice, funcționarea instituțiilor și provocările societății contemporane, demonstrând capacitate de reflecție etică și discernământ civic.
2. Argumentarea rațională a opiniilor proprii în contexte de dialog și dezbatere, manifestând	2.1. Identificarea diferenței dintre opinie, argument, fapt și exemplu în diverse contexte de comunicare interpersonală, socială și mediatică, manifestând deschidere și respect față de perspective diferite.	2.1. Analizarea structurii unui argument (teză, argumente, dovezi, concluzii), utilizând concepte și instrumente ale gândirii logice și critice în interpretarea unor texte, discursuri, produse media și situații sociale. 2.2. Elaborarea unor argumentări coerente,	2.1. Elaborarea unor discursuri și eseuri argumentative de sinteză pe probleme etice și politice contemporane, utilizând concepte filosofice și politologice relevante, perspective multiple, surse diverse și conexiuni interdisciplinare.

respect pentru diversitatea ideilor și perspectivelor	2.2. Formularea unor opinii personale argumentate, utilizând exemple relevante din experiența cotidiană, actualitate, literatură, istorie, mass-media și mediul digital. 2.3. Participarea ghidată la dialoguri, dezbateri și activități colaborative, respectând regulile comunicării democratice – ascultare activă, empatie, nediscriminare și respect reciproc – în contexte școlare și comunitare.	relevante și etice, utilizând exemple, contraargumente, surse diverse de informare și conexiuni interdisciplinare, în contexte de dialog, reflecție și învățare autentică. 2.3. Participarea argumentată și responsabilă la dezbateri și activități colaborative pe teme filosofice, sociale și civice, demonstrând toleranță, respect pentru pluralismul ideilor, empatie și capacitate de dialog critic.	2.2. Evaluarea critică a argumentelor proprii și ale altora, identificând erori de raționament, stereotipuri, prejudecăți, manipulări și limite ale interpretării în contexte reale și mediatice. 2.3. Participarea autonomă, critică și deliberativă la dialog, dezbateri și negocieri, manifestând toleranță, respect pentru pluralism și responsabilitate discursivă.
3. Evaluarea critică a deciziilor publice și individuale prin raportare la responsabilitatea morală, demnitatea umană și principiile drepturilor omului	3.1. Identificarea relației dintre deciziile individuale și cele publice în contexte cotidiene, sociale și culturale, prin raportare la valori morale fundamentale – libertate, responsabilitate, demnitate umană și echitate. 3.2. Aplicarea unor criterii etice de bază (bine/rău, corect/incorect, responsabil/iresponsabil, echitabil/inechitabil) în evaluarea unor situații concrete din viața personală, școlară și comunitară, inclusiv din mediul online. 3.3. Formularea unor opinii personale argumentate privind deciziile individuale și relațiile umane, manifestând respect pentru sine, pentru ceilalți și pentru diversitatea perspectivelor.	3.1. Analizarea deciziilor individuale și publice prin utilizarea conceptelor filosofice și politice fundamentale – dreptate, echitate, responsabilitate, libertate și interes public –, identificând implicațiile și consecințele acestora asupra individului și comunității. 3.2. Evaluarea critică a unor situații sociale, culturale și politice, utilizând argumente și contraargumente și distingând între opinii, prejudecăți, stereotipuri și judecăți fundamentate pe dovezi și valori democratice. 3.3. Exprimarea unor poziții argumentate în contexte de dezbateri și reflecție asupra unor probleme publice și morale, manifestând gândire critică, responsabilitate civică, toleranță și respect pentru diversitatea perspectivelor.	3.1. Evaluarea complexă a deciziilor individuale și publice prin integrarea principiilor etice și democratice, cu raportare la drepturile omului, demnitatea umană, echitate, sustenabilitate și responsabilitate socială. 3.2. Elaborarea unor soluții argumentate pentru situații problematice din societatea contemporană, prin analiza alternativelor de decizie și valorificarea principiilor democrației, drepturilor omului și responsabilității civice. 3.3. Justificarea unor decizii personale, morale și civice în contexte reale sau simulate, manifestând autonomie, integritate, responsabilitate și angajament democratic.
Participarea responsabilă la procesele	4.1. Identificarea formelor de participare civică și democratică în mediul școlar, comunitar și digital (voluntariat,	4.1. Analizarea mecanismelor de participare civică și democratică (consultare publică, vot, consens, voluntariat, inițiative civice),	4.1. Proiectarea unor inițiative și proiecte comunitare sau educaționale, prin participarea responsabilă la procesele

decizionale și proiectele comunitare, manifestând comportament civic responsabil și angajament față de binele comun	inițiative locale, campanii sociale, proiecte educaționale), manifestând interes pentru implicare și responsabilitate socială. 4.2. Cooperarea în echipe de lucru, activități de grup și proiecte tematice, prin asumarea unor roluri și responsabilități. 4.3. Exprimarea argumentată a opiniilor personale în procese de luare a deciziilor de grup, demonstrând comportament democratic, deschidere, spirit critic și responsabilitate față de binele comun.	identificând rolurile, responsabilitățile și impactul acestora asupra comunității. 4.2. Implicarea în proiecte de cercetare a problemelor comunitare, elaborarea unor soluții argumentate și participarea responsabilă la procesele decizionale, în spiritul valorilor democratice și al binelui comun. 4.3. Evaluarea critică a eficienței acțiunilor civice și a deciziilor colective asupra comunității și societății, utilizând criterii de responsabilitate socială, echitate și bine comun.	decizionale, manifestând comportament civic responsabil și angajament față de binele comun. 4.2. Formularea unor decizii informate și responsabile în contexte reale sau simulate de participare civică și democratică, prin integrarea valorilor democratice, a drepturilor omului și a principiilor statului de drept. 4.3. Elaborarea unor reflecții argumentate asupra propriei implicări civice și realizarea unor produse de învățare (portofolii, jurnale reflexive, planuri de acțiune sau proiecte comunitare), demonstrând responsabilitate, integritate și capacitatea de adaptare la provocările societății contemporane.
--	--	--	--